

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑	
ความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ	๓
๑.๑ ที่มาและความสำคัญ	๓
๑.๒ วัตถุประสงค์	๕
๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
ส่วนที่ ๒	
กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ	๖
๒.๑ ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯ	๖
๒.๒ คำศัพท์เฉพาะ และคำนิยาม	๖
๒.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯ	๗
ส่วนที่ ๓	
การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบและมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงของสำนักงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙	๙
๓.๑ หลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.	๙
๓.๒ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.	๑๑
๓.๓ มาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.	๑๓
ส่วนที่ ๔	
การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.	๑๕

ส่วนที่ ๑

ความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

การทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งทางด้านสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมของประชาชน ด้านเศรษฐกิจที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และด้านการเมืองที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ด้านความโปร่งใสของประเทศ

ในการนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรมของ “คน” ให้มีจิตสำนึกและยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต โดยการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดให้สามารถแยกแยะประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวมได้ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ผ่านการสร้างนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน โดยแนวทางการสร้างความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญประการหนึ่ง คือ **“การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต”** เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ได้เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ซึ่งการประเมิน ITA เป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐที่ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐได้สำรวจสถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กรเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการภายในของหน่วยงานให้มีธรรมาภิบาล โดยเครื่องมือประเมิน ITA ประเมินการรับรู้ใน ๓ มิติ ได้แก่ ๑) มิติการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment : IIT) ๒) มิติการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment : EIT) และ ๓) มิติการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) ซึ่งหลักเกณฑ์การประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลตามแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (OIT) ในตัวชี้วัดที่ ๙ การป้องกันการทุจริต เรื่อง **“การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ”** อันเป็นการกำหนดมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสภายในหน่วยงานและการกำกับติดตามให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อ	ข้อมูล	องค์ประกอบด้านข้อมูล
๐๒๑	การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙	<p>๐ แสดงข้อมูลการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อย่างน้อยด้าน ๑ ด้านจาก ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ</p> <p>(๒) ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่</p> <p>(๓) ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ</p> <p>๐ ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยประกอบด้วย</p> <p>(๑) การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต อย่างน้อย ๑ กระบวนการหรือโครงการ</p> <p>(๒) การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต</p> <p>(๓) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต</p> <p>(๔) การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต</p> <p>(๕) การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต</p>

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีผลการประเมิน ITA รวม ๙๐.๒๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน อยู่ในระดับ “ผ่าน” ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายข้อคำถามของการประเมิน ITA ทั้งในส่วนของเครื่องมือ IIT (ความเห็นของบุคลากรภายในสำนักงาน กสม.) และเครื่องมือ EIT (ความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกหรือประชาชนทั่วไป) พบว่ามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการให้/รับสินบน ที่อาจนำมาพิจารณากำหนดเป็นความเสี่ยงการทุจริตได้ ดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม	จำนวนผู้ตอบแบบวัดการรับรู้ของบุคลากร (เครื่องมือ IIT) และบุคคลภายนอก (เครื่องมือ EIT)		คะแนน
		ไม่มีการเรียกรับสินบน	มีการเรียกรับสินบน	
ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ (IIT)	ข้อ 1๓ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของท่านมีการเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการปฏิบัติงานหรือการให้บริการหรือไม่	๙๗.๙๘% (๙๗ คน)	๒.๐๒% (๒ คน)	๙๗.๙๘
ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ (IIT)	ข้อ 1๙ การบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของท่าน มีการให้หรือรับสินบนเพื่อแลกกับการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย หรือเลื่อนตำแหน่งหรือไม่	๙๓.๙๔% (๙๓ คน)	๖.๐๖% (๖ คน)	๙๓.๙๔
ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงาน (EIT)	ข้อ E๓ ท่านเคยถูกเจ้าหน้าที่เรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการปฏิบัติงานหรือให้บริการแก่ท่านหรือไม่ (EIT Public)	๙๖.๙๒% (๕๓๕ คน)	๓.๐๘% (๑๗ คน)	๙๖.๙๒

จากข้อมูลพบว่า บุคลากรของสำนักงาน กสม. จำนวน ๒ คน (๒.๐๒%) ตอบแบบวัดการรับรู้ว่าการเรียกรับ/รับสินบน เพื่อแลกกับการปฏิบัติงานหรือการให้บริการ และบุคลากรของสำนักงาน กสม. จำนวน ๖ คน (๖.๐๖%) ตอบแบบวัดการรับรู้ว่าการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน กสม. มีการให้หรือรับสินบนเพื่อแลกกับการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย หรือเลื่อนตำแหน่ง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกหรือประชาชนทั่วไปที่เคยมาติดต่องานกับสำนักงาน กสม. จำนวน ๑๗ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๐๘ ของผู้ตอบแบบวัด EIT Public ของสำนักงาน กสม. ทั้งหมด ๕๓๕ คน ให้ความเห็นว่า เคยถูกเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. เรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการปฏิบัติงานหรือให้บริการ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ยังปรากฏข้อบ่งชี้เกี่ยวกับการเรียกรับหรือรับสินบนในสำนักงาน กสม. แม้สัดส่วนผู้ให้ความเห็นจะอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ตอบทั้งหมด แต่เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและไม่อาจมองข้ามได้ ทั้งในมิติการให้บริการแก่ประชาชนและการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความเสี่ยงด้านคุณธรรมและความโปร่งใส ตลอดจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และกำหนดมาตรการป้องกันอย่างจริงจังและเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของบุคลากรภายในและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกในระยะยาว สำนักงาน กสม. จึงได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานและกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (ข้อ ๐๒๑) ภายใต้การประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อทบทวน/ประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤตินิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงาน กสม.

๒) เพื่อกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤตินิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงาน กสม.

๓) เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ความโปร่งใสขององค์กร และรักษามาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะให้ถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) สำนักงาน กสม. มีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตและประพฤตินิชอบภายในหน่วยงาน

๒) บุคลากรของสำนักงาน กสม. มีความตระหนักและยึดมั่นในหลักคุณธรรมและความโปร่งใส สามารถแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

ส่วนที่ ๒

กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๑ ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ดำเนินการโดยอาศัยหลักเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (การประเมิน ITA) ของสำนักงาน ป.ป.ช. และคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งให้หน่วยงานแสดงข้อมูลการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อย่างน้อย ๑ ด้านจาก ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่	ประเภท	นิยาม
๑	การอนุมัติ อนุญาต	การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติ การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือตามระเบียบ/ข้อบังคับของหน่วยงาน
๒	การใช้อำนาจ	อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือจากการปฏิบัติหน้าที่และตำแหน่งหน้าที่ โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ
๓	การใช้จ่ายงบประมาณ	โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ และโครงการที่จ่ายขาดจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ หมายเหตุ ๑. หน่วยงานไม่สามารถใช้โครงการที่หน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณรายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไปที่มีการจัดซื้อจัดจ้างมาทำการประเมินความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณได้ ๒. ในกรณีที่โครงการเป็นโครงการผูกพันหลายปี หน่วยงานต้องคัดเลือกขั้นตอนที่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริตตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก มากำหนดมาตรการและดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณนั้น ๆ

๒.๒ คำศัพท์เฉพาะ และคำนิยาม

- ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรืออาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานในอนาคต โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ได้กำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตไว้ ๗ ประเภท ได้แก่

๑) การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงเพื่อปิดเบี่ยงนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

๒) การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับกลางและระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

๓) การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือสัญญาว่าจะให้ ผลประโยชน์ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

๔) การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

๕) การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวกด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงานหรือเพื่อได้รับผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๖) การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การงานแก่เพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๗) ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า ๑ สถานะ

- การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา มาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบกับประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓ ให้นิยาม “การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือบุคคลที่ให้อำนาจในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกัน

- ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต เป็นการค้นหาว่ามีรูปแบบหรือเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดความเสียหายการทุจริตในอนาคต การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตต้องมีความชัดเจน โดยต้องทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในขั้นตอนของกระบวนการงาน/ โครงการ ที่อาจจะมีการทุจริตเกิดขึ้น

- โอกาส (Likelihood) โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

- ผลกระทบ (Impact) ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน

- ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) คะแนนรวมที่แสดงให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ที่เป็นผลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)

- ผู้รับผิดชอบความเสี่ยงการทุจริต (Risk Owner) ผู้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบกระบวนการงานหรือโครงการ

๒.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ดำเนินการผ่าน ๓ ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

๑) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๒) การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๓) การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยงานได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินตามความเหมาะสม โดยประเมินหาค่าระดับของความเสี่ยง (Level of Risk) จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และระดับของผลกระทบ (Impact) ที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น

ขั้นตอนที่ ๒ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต และการจัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต โดยการอธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติกรรมการทุจริตในกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินให้มีความชัดเจนมากที่สุด โดยอาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง/มีประวัติอยู่แล้ว (Known Factor) และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด (Unknown Factor)

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

เป็นการกำหนดวิธีการหรือแนวทางเพื่อควบคุม หรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริต โดยการนำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินของหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม ทั้งนี้ ควรเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ และต้องมีการติดตามเพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้

ส่วนที่ ๓

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบและมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยง ของสำนักงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม. ได้มีการพิจารณากระบวนการจัดการความเสี่ยงการทุจริตฯ ของสำนักงาน กสม. ที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณที่ผ่านมา รวมถึงข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนการทุจริตฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลจากผลการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอกที่สะท้อนผ่านผลคะแนนเครื่องมือแบบวัด IIT และ EIT ภายใต้การประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๑ เกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.

สำนักงาน กสม. กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อจัดทำมาตรการป้องกันและลดโอกาสการทุจริตในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยใช้เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) และเกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ดังนี้

เกณฑ์การประเมินโอกาสเกิด (Likelihood)

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นง่ายที่สุด
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นง่าย
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นปานกลาง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นยากที่สุด

เกณฑ์การประเมินผลกระทบ (Impact)

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	กระทบต่องบประมาณ และ/หรือ ความเชื่อมั่นของสังคมระดับสูงมาก
๔	สูง	กระทบต่องบประมาณ และ/หรือ ความเชื่อมั่นของสังคมระดับสูง
๓	ปานกลาง	กระทบต่องบประมาณ และ/หรือ ความเชื่อมั่นของสังคมระดับปานกลาง
๒	น้อย	กระทบต่องบประมาณ และ/หรือ ความเชื่อมั่นของสังคมระดับต่ำ
๑	น้อยมาก	กระทบต่องบประมาณ และ/หรือ ความเชื่อมั่นของสังคมระดับต่ำมาก

เกณฑ์ระดับของความเสียหาย (ระดับโอกาส x ระดับผลกระทบ)

ระดับความรุนแรงของความเสียหายการทุจริต (Risk Score)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
๑	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ลำดับ	ระดับความเสียหาย	ความหมาย	การจัดการความเสียหาย
๑	สูงมาก (๑๕ - ๒๕ คะแนน)	ไม่สามารถยอมรับได้	ต้องมีการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติมทันที พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน
๒	สูง (๙ - ๑๔ คะแนน)	ไม่สามารถยอมรับได้	ต้องมีการควบคุม พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบ และกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน โดยมีระดับความสำคัญในการดำเนินงาน หรือการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่าระดับความเสี่ยงสูงมาก
๓	ปานกลาง (๕ - ๘ คะแนน)	ยอมรับได้	ต้องมีการควบคุม โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน เพื่อจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป
๔	ต่ำ (๑ - ๔ คะแนน)	ยอมรับได้	ควรเฝ้าระวังและอาจกำหนดมาตรการในการบริหารความเสี่ยง

๓.๒ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯ ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ตามหนังสือที่ สม ๐๒๐๔/ว ๑๓ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๙ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ประสานสำนัก/หน่วย ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตตามภารกิจหลักและกระบวนการงานสำคัญใน ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) การอนุมัติ อนุญาตตามกฎหมายอำนาจความสะดวกฯ ๒) การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ และ ๓) การใช้จ่ายงบประมาณ โดยหน่วยงานยังคงพบความเสี่ยงการทุจริตฯ ที่จำเป็นต้องมีการควบคุมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จำนวน ๕ กระบวนการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ประเด็นความเสี่ยง	ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)		ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)				หมายเหตุ
	กระบวนการงาน	เหตุการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส (๑ - ๕)	ผลกระทบ (๑ - ๕)	คะแนน (๑ - ๒๕)	ระดับของ ความเสี่ยง	
๑. การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	งานพิจารณาคำขอจดทะเบียนจดทะเบียนและสภาวิชาชีพ	เจ้าหน้าที่ดำเนินงานโดยใช้ดุลพินิจไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การประวิงเวลา การเลือกปฏิบัติ และการเอื้อประโยชน์ อันก่อให้เกิดโอกาสในการเรียกรับสินบน/ผลประโยชน์โดยมิชอบ	๑	๓	๓	ต่ำ	ควรเฝ้าระวัง
๒. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่	๒.๑ งานเกี่ยวกับการตรวจสอบตรวจรับ ตรวจเอกสาร หรือการเร่งรัดกระบวนการทำงาน	เจ้าหน้าที่เรียก/ยอมรับสินบนหรือผลประโยชน์ในการตรวจเอกสาร หลักฐานการพิจารณา การตรวจสอบข้อเท็จจริง การเร่งรัดการตรวจสอบ หรือการเร่งรัดให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือการเร่งรัดการส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา	๒	๓	๖	ปานกลาง	ควรมีมาตรการจัดการความเสี่ยง

ประเด็นความเสี่ยง	ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)		ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)				หมายเหตุ
	กระบวนการ	เหตุการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส (๑ - ๕)	ผลกระทบ (๑ - ๕)	คะแนน (๑ - ๒๕)	ระดับของ ความเสี่ยง	
	๒.๒ งานบริหารงานบุคคล - การขึ้นสู่ตำแหน่ง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การย้าย การรับโอน การเลื่อนระดับ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน	๑. การให้หรือรับสินบน/ประโยชน์อื่นใด เพื่อแลกกับการขึ้นสู่ตำแหน่ง หรือ การประเมินผลการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่	๒	๓	๖	ปานกลาง	ควรมี มาตรการ จัดการ ความเสี่ยง
		๒. การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ไม่เป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์ให้ผู้ใดผู้หนึ่งการเลื่อนระดับในตำแหน่งที่สูงขึ้น	๒	๓	๖	ปานกลาง	ควรมี มาตรการ จัดการ ความเสี่ยง
	๒.๓ การดำเนินการเกี่ยวกับคดีที่ กสม. สำนักงาน กสม. ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง หรือ เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เป็นคู่กรณี ในคดีที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่และ อยู่ในเขตหน้าที่และอยู่ในเขตอำนาจ ของศาลปกครองและศาลยุติธรรม	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาจเรียก/ ยอมรับสินบนหรือผลประโยชน์ใน กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบการฟ้อง/แก้ต่างคดี	๒	๒	๔	ต่ำ	ควรเฝ้า ระวัง
๓. การใช้จ่ายงบประมาณ	การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะและ ขอบเขตงานในการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่กำหนดร่างขอบเขตของงาน (TOR) หรือคุณลักษณะไม่ตรงตามความ ต้องการใช้งาน และเอื้อประโยชน์ต่อ ผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งเพื่อแลกกับ สินบน/ผลประโยชน์จากผู้ประกอบการ	๒	๓	๖	ปานกลาง	ควรมี มาตรการ จัดการ ความเสี่ยง

มาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.

๓.๓ มาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน กสม.

จากการพิจารณาทบทวนกระบวนการและเหตุการณ์ที่อาจมีความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงาน กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ พบว่า ยังคงมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ที่สำนักงาน กสม. จำเป็นต้องมีมาตรการควบคุมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จำนวน ๓ กระบวนการ (เหตุการณ์ความเสี่ยงที่อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป) โดยหน่วยงานได้กำหนดแนวทาง/มาตรการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ประเด็นความเสี่ยง	ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)		ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)				ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)	
	กระบวนการ	เหตุการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส (๑ - ๕)	ผลกระทบ (๑ - ๕)	คะแนน (๑ - ๒๕)	ระดับ ของความ เสี่ยง	มาตรการจัดการความเสี่ยงการทุจริตฯ	หน่วย รับผิดชอบ
๑. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่	๑.๑ งานเกี่ยวกับการตรวจสอบ ตรวจรับ ตรวจเอกสาร หรือการเร่งรัด กระบวนการทำงาน	เจ้าหน้าที่เรียก/ยอมรับสินบนหรือ ผลประโยชน์ในการตรวจเอกสาร หลักฐาน การตรวจสอบข้อเท็จจริง การเร่งรัดการตรวจสอบ การเร่งรัดให้ชี้แจงข้อเท็จจริง/ให้ ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือ การเร่งรัดการส่งเอกสารหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบ การพิจารณา	๒	๓	๖	ปาน กลาง	๑. ผู้บังคับบัญชาแต่ละสำนัก/หน่วย เน้นย้ำเจ้าหน้าที่ภายใต้ สังกัดให้ไม่ละเลยหรือเพิกเฉย เมื่อพบเห็นการกระทำที่เข้า ข่ายการทุจริต การรับหรือให้สินบน และให้ถือเป็นหน้าที่ที่ ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ๒. ประชาสัมพันธ์ช่องทางร้องเรียนเรื่องการทุจริตของ หน่วยงาน รวมถึงให้ความเป็นธรรมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ ผู้แจ้งเบาะแส ๓. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นจริยธรรม ความผิด ทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ทุกคนทราบ ๔. ประกาศนโยบายและเน้นย้ำการงดรับ งดให้ ของขวัญและ ของกำนัลทุกชนิด (No Gift Policy) จากการปฏิบัติหน้าที่	ทุกสำนัก/ หน่วย สทบ. สทบ. สนย.

ประเด็นความเสี่ยง	ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)		ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)				ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)	
	กระบวนการ	เหตุการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส (๑ - ๕)	ผลกระทบ (๑ - ๕)	คะแนน (๑ - ๒๕)	ระดับ ของความ เสี่ยง	มาตรการจัดการความเสี่ยงการทุจริตฯ	หน่วย รับผิดชอบ
๑.๒ งานบริหาร ทรัพยากรบุคคล: การขึ้นสู่ตำแหน่ง การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้ง การย้าย การรับโอน การเลื่อนระดับ และ การประเมินผล การปฏิบัติงาน	- การให้หรือรับสินบน/ประโยชน์ อื่นใด เพื่อแลกกับการขึ้นสู่ ตำแหน่ง หรือการประเมินผล การปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ - การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ไม่เป็น ธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์ให้ผู้ใด ผู้หนึ่งเลื่อนระดับสู่ตำแหน่งที่ สูงขึ้น	๒	๓	๖	ปาน กลาง	๑. ผู้บังคับบัญชาแต่ละสำนัก/หน่วย ประเมินผลการปฏิบัติ ราชการตามตัวชี้วัด หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด และแจ้ง ผลการประเมินให้บุคลากรทราบ/โต้แย้ง เป็นรายบุคคล	ทุกสำนัก/ หน่วย	
						๒. สรรหาบุคลากรในรูปแบบของคณะกรรมการ และมี หลักเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจน ลดการใช้ดุลพินิจ ๓. กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลที่ ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ๔. มีการประกาศนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล อย่างเป็นธรรมและโปร่งใสในการบริหารงานบุคคล ๕. จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ สำหรับรอบการประเมินของข้าราชการ พนักงานราชการ และ ลูกจ้างสำนักงาน กสม. และประกาศ/แจ้งเวียนให้ทราบ โดยทั่วกันก่อนรอบการประเมิน	สทบ.	
๒. การใช้จ่ายงบประมาณ	๒.๑ การกำหนด คุณลักษณะเฉพาะ และขอบเขตงานใน การจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่กำหนดร่างขอบเขตของ งาน (TOR) หรือคุณลักษณะ ไม่ตรงตามความต้องการใช้งาน และเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ	๒	๓	๖	ปาน กลาง	๑. ให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และ หนังสือเวียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหาร พัสดุภาครัฐอย่างเคร่งครัด ๒. สลับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ จัดซื้อจัดจ้าง มิให้ใช้บุคคลเดียวกันหรือคณะบุคคลชุดเดียวกัน	ทุกสำนัก/ หน่วย

ประเด็นความเสี่ยง	ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)		ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)				ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)	
	กระบวนการ	เหตุการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส (๑ - ๕)	ผลกระทบ (๑ - ๕)	คะแนน (๑ - ๒๕)	ระดับ ของความ เสี่ยง	มาตรการจัดการความเสี่ยงการทุจริตฯ	หน่วย รับผิดชอบ
		รายได้รายหนึ่งเพื่อแลกรับสินบน/ ผลประโยชน์					๓. ควรกำหนดสัดส่วนของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอื่นร่วมเป็น คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น คณะกรรมการกำหนดขอบเขตของงาน TOR คณะกรรมการ ดำเนินการจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการ คัดเลือก เป็นต้น เพื่อป้องกันการผูกขาดการใช้ดุลยพินิจ สามารถให้ข้อเสนอแนะและความเห็นอันเป็นประโยชน์ได้ อย่างอิสระ ๔. มีการตรวจสอบและรับรองตัวเจ้าหน้าที่ว่าตนมิได้เป็นผู้มี ส่วนได้เสีย ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ยื่นข้อเสนอ หรือคู่สัญญา	

๔. การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

กลุ่มงานพัฒนาระบบบริหารและติดตามประเมินผล (กพต.) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จะติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต รอบ ๑๒ เดือน (สิ้นสุด ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙) ต่อเลขาธิการ กสม. เพื่อทราบ ทั้งนี้ ได้มอบหมายนางสาวพิมพ์กานต์ ปิยนุสรณ์ นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ เป็นผู้ประสานงาน (โทร ๑๑๙๓๔)
